

Forum Beneficiale, Sive Quæstiones & Responsa Canonica

Materiam De Beneficiis Universam Ex Beneficialistarum tam antiquorum, quàm recentiorum placitis complectentia. Opus methodo novâ, & clarâ in tres digestum Partes ... accuratè, ac copiosè instructae

De Beneficiorum Ecclesiasticorum Natvra, Ereptione, Qualitatibvs Ad Ea Obtinenda Requisitis ...

Leuren, Peter

Coloniæ Agrippinæ, 1704

397. Quid sit in hoc puncto quoad obtinentes in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, & portiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74477)

2. Respondeo secundò: ex eo, quod postea multa beneficia facta sint insufficientia ad sustentationem illa obtinentium, per generalem consuetudinem beneficia hujusmodi simplicia onus residendi exuerunt. Lott. num. 9. Garc. num. 3. & seq. pro hac communi citans quamplurimos. uti & plures decisiones Rotæ, & S. Congregationis declarationes, in quarum etiam una dicitur: *Episcopus non potest cogere obtinentes beneficia simplicia aliquod personale servitium suis beneficiis impendere, cum ex antiquissima totius Ecclesiæ consuetudine non nisi ad officium recitandum teneantur.*

3. Respondeo tertio: consuetudinem hanc generalem non residendi in beneficiis simplicibus cessare, & requiri residentiam, ubi aliud inductum est jure speciali, v. g. ubi adest statutum, vel consuetudo in contrarium, & potissimum dispositio testatoris, seu fundatoris. Garc. n. 11. citans Felin. in *c. dilectus. de rescript. n. 1.* Zerol. v. *beneficium, & v. privatio*, pluresque ad fufum Rotæ decisiones. Nihil enim est, quo minus ex statuto Ecclesiæ alicujus possit induci hæc necessitas etiam abrogando consuetudinem; sive fiat hujusmodi statutum per solum capitulum sine interventu Episcopi, sive per solum Episcopum sine capitulo; modò semper urgeat necessitas, vel utilitas Ecclesiæ ex defectu ministrorum. Lott. loc. cit. num. 15. & 16. citans Abbatem in *c. cum omnes. de constit. num. 1.* & ibidem eum secutos Decium & Felin. Nihil enim hoc casu decernitur contra jus, sed potius dimota illa consuetudine reditur ad jus commune, & vel sic ad statutum majoris perfectionis ex mente citatorum AA. & Rotæ in *decis. 375. num. 4. p. 2. recent. Lott. num. 17.* decerneretur autem contra jus, si vel cessaret causa, vel decretum de residendo non afficeret omnes æqualiter, sed aliquos tantum ejusdem gradus & ordinis. Lott. num. 18.

Questio 396. An, & quando exprimenda, præsumenda, & arguenda sit qualitas residentialis in beneficiis istiusmodi simplicibus?

1. Respondeo ad primum: licet opus non sit, ut ait Rota in *una Verdu. canonicatus 23. februarii An. 1587. coram Gispio* apud Garc. p. 3. cap. 2. num. 4. probare, quòd Capellania obrenta narrata in gratia non requirat residentiam, cum beneficia simplicia de generali consuetudine residentiam non requirant. Hæc tamen qualitas vel ex hoc ipso, quòd propter generalem illam consuetudinem non præsumatur, veniat omnino exprimenda, ubi ea supponitur, sive versetur in gratia provisiva, sive unione aut suspensione. Lott. num. 25. & seq. citans pro utroque plures.

2. Respondeo ad secundum: de cætero in dubio non præsumitur in esse beneficio qualitas ista residentis propriæ, & præcisæ juxta communem. Conc. ad reg. 8. gl. 15. num. 19. & 21. de Luc. de *benef. d. 58. n. 4.* citans Jo. And. Abb. Butrio & alios in *c. fin. de Cler. non resid.*

3. Respondeo ad tertium: neque arguitur ex onere canendi, v. g. litaniis, vel etiam certis horis assistendi divinis in choro, cum ista assistentia importet solum residentiam causativam, de qua supra. Idem Card. de Luca loc. cit. & d. 57. num. 7. Sicut autem ex pretii seu emolumentum quantitate arguitur contrahentium, vel disponentium voluntas, ita etiam ex emolumentis beneficii & oneribus dubia voluntas fundatoris circa onus residendi arguitur; ita ut in dicto casu dubii, dum reditus

P. Leuren. Fori Benef. Pars I.

sunt tenues, & improporcionati isti oneri residendi bene arguitur, non fuisse eam fundatoris voluntatem. Card. de Luca loc. cit. num. 8. & 9. qui etiam d. 59. num. 5. advertit in similibus beneficiis simplicibus non attendendam nuncupationem Canoniceorum, sive quòd tales beneficiati hic & nunc quandoque vulgò dicantur Canonici, & Ecclesiæ Collegiales; non enim attenditur cortex & formalitas verborum, sed substantia veritatis, adeoque sola nuncupatio non facit Canonicos. Vide quoque quoad hæc, nimirum unde beneficio simplici à fundatore impositum onus residentis præcisæ arguatur, dicta superius. Vide etiam Lott. hic loc. cit. num. 12. & seq. ubi etiam ait n. 14. quòd etsi fundator dixit: *celebret per se ipsum*, concludatur requiri residentiam, non tamen refragetur Rota, ut per Mantiam *decis. 67. num. 12.* in hoc casu aliquando fuisse præstitum servitium per substitutum aut aliter observatum. Ac denique n. 20. ait, beneficium rectè censeri ratione ei annexi Ordinis requirere residentiam (intellige præcisam) citatque pro hoc se ipsum l. 2. q. 47.

Questio 397. Quid sit in hoc puncto quoad obtinentes in Ecclesiis cathedralibus aut collegiatis dignitates, canonicatus, præbendas, aut portiones?

1. Respondeo: tenentur hi ad residentiam, ita ut non liceat eis vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis ultra tres menses etiam continuos (ut Congregatio declaravit) ab iisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, salvis nihilominus eorum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius servitii tempus requirunt (sic ut in isto casu tunc nequidem dictis tribus mensibus liceat abesse) ita Trident. *sess. 24. c. 12.* Censet quoque Lott. loc. cit. num. 20. & seq. ideo etiam requiri in Canonicis & portuariis Ecclesiarum cathedralium residentiam personalem, quia ex dispositione Trid. loc. cit. in cathedralibus omnes canonicatus, & portiones habent annexum Ordinem sacrum, cum beneficium ratione annexionis Ordinis sacri dicatur requirere residentiam tam de jure quàm consuetudine, ut Card. in *c. ult. de Cler. non resid.* & Alex. de Nevo in *c. pervenit. de appellat. apud Lott. ibid.*

2. Porro circa hæc notanda & deducenda sequentia potissimum ex Garcia. Primò comprehendendi hæc Concilii dispositione dignitates etiam principales, quæ sunt capita Ecclesiarum collegiatarum, & habent tantum jurisdictionem in Canonicos, & deservientes in illis Ecclesiis, ut habet declaratio S. Congreg. apud Garc. p. 3. c. 2. n. 181. etiam si hæ dignitates essent exemptæ à jurisdictione Episcopi. Garc. *ibid.*

3. Secundò eum, qui habet dignitatem, maxime principalem, in collegiata, cui competit etiam sedes in cathedrali, teneri residere in collegiata, non obstante, quòd dicta sedes requirat etiam residentiam in Cathedrali, quia sedes illa in Collegiata, est dignior, cum ibi sit caput. Garc. num. 182. referens fusè sic resolutum in *una Vallejolet. residentia coram sacro 1. Junii 1611.*

4. Tertio eum, qui obrinet Canonicatum, & Monasterium ab animarum cura liberum, teneri residere in Canonicatu; eò quòd in Monasteriis & Abbatibus, quæ curæ & conventu carent, necessaria non est residentia. Garc. n. 183. juxta S. Congreg. declarationes, quas citat,

N

5. Quar-

5. Quàrdò eum, qui habet ex dispensatione duas dignitates, vel duos Canonicatus, dum æquales sunt, posse, in quo maluerit, residere, aliàs tenetur residere in digniore, vel in eo beneficio, quod majorem residendi causam habet; sic etiam, qui præter Canonicatum aliud beneficium habet ex legitima dispensatione, quod majorem vel æqualem causam residendi habet, licet non inter sit muneris, quod exigit Canonicatus, non potest tamen eo privari, nec alià penà affici, nisi privatione distributionum quotidianarum. *Garc. n. 185. & seq. ex variis S. Congregat. declarationibus.*

6. Quintò, per dictam Concilii dispositionem derogatum etiam consuetudini immemoriali non residendi, seu abessendi ultra tres menses, ita *Garc. n. 197.* postquam multa attulisset in contrarium à *nu. 190.* citans pro hac sententia *Covar. variar. resolut. l. 3. c. 13. n. 9. Hojed. de incomp. c. 17. n. 20.* & quamplurimas desuper claras S. Congregationis declarationes, quarum una sic habet: *S. Dominus noster Greg. XIII. ex sententia S. Congregationis declaravit, immemoriam consuetudinem non excusare à residentia in Cathedralibus & Collegiatis insignibus; in Collegiatis autem non insignibus posse excusare, si Ecclesia sint rurales prorsus destituta, aut in quibus nunquam antea supra hominum memoriam solitum esset residere, aut in quibus adeo tenues redditus essent, ut Canonicos aliunde non habentes, unde viverent, alere non possent; & sufficit ad excludendam immemoriam, quod aliqui Canonici residerint &c.* unde ait *Garc. n. 199.* obtinentes dignitates in talibus Ecclesiis, non posse hodie excusari à residentia, licet ante Concilium Trident. essent in consuetudine immemoriali non residendi; nec etiam videri posse eos excusari dicendo, quòd Concilium non sit quoad hoc receptum in dictis dignitatibus & certis Ecclesiis, quas nominat; eò quòd dum Concilium derogat consuetudini immemoriali, videatur ei derogare tanquam irrationabili, ut *Covar. loc. cit. n. 5.* adeoque non videatur excusare non receptio. ita ille: citans desuper seipsum *p. 11. c. 5. n. 161.*

7. Sextò, obtinentes dictas dignitates teneri residere, etiam si ante Concilium cum iis esset litigatum super residentia, & habuissent sententiam, & rem judicatam in favorem, quia probaverant immemoriam consuetudinem non residendi; cum enim sententia illa & res judicata fundetur, & in dicitur consuetudini immemoriali, non dat plus roboris illi, quàm de se habet, sed solum imponit finem liti, & sententia non dat jus, sed declarat competere jus ex illa consuetudine. *Garc. nu. 210.* citans desuper S. Congregationis declarationem; addensque *nu. 212.* non obstare in contrarium adducta à *n. 200.* nimirum quòd derogatione sententiarum non comprehendantur ea sententia, quæ jam transierunt in rem judicatam; cum id ipsum procedat solum, ubi non constat sententiam & rem judicatam fundari, & inniti fundamento revocato, quale hic est ipsa consuetudo immemorialis, cui, ut dictum, derogatum est.

8. Septimò, non tamen per Concilium derogatum esse statuto à sede Apostolica confirmato, quo conceditur abesse ultra tres menses. *Garc. n. 214 & seq.* citans plures decisiones S. Congr. modò tamen statutum confirmatum sit ex certa scientia, & cum causâ cognitione; statuta enim & concordia confirmata in forma communi, non censentur præservata, sed derogata per Concilium. *Garc. n. 221. & seq.* juxta declarationem S. Con-

gregationis, quam recitat *num. 222.* idque verum dicit *num. 223.* etiam si concurrant consuetudo immemorialis, concordia seu statutum, & confirmatio Papa. Porro illa confirmatio est ex certa scientia, & cum causâ cognitione, in qua est insertus tenor, vel saltem narrata substantia, & est expedita præcedente solitâ discussione. *Garc. num. 226. & 227.* citans *Mandol. in c. 1. de confirmat. utili. Molin. de Hispan. primog. l. 2. c. 7. num. 9. Mascard. de prob. concl. 228. &c.* secus est de alia confirmatione, etiam si signanter in ea habeatur clausula: *ex certa scientia*: ut videre est ex pluribus Rotæ decisionibus apud *Garc. n. 131.* & consequenter non esse talem confirmationem præservatam in decretis Trident. quamvis ipse dicat *num. 133.* confirmationem, in qua appolita est clausula: *ex certa scientia*: esse confirmationem ex certa scientia, & non in forma communi, ad effectum executandi actum aliàs in jure invalidum, ut etiam *Molin. de just. tom. 1. tr. 2. d. 174.* licet non tollat defectum intentionis, nec purget vitium subreptionis, sive non operetur, quoad ea, quæ sunt facti. Vide de hoc fusè agentem *Garc. loc. cit.*

9. Octavò, derogatum statuto, vel consuetudini aliquarum Ecclesiarum, in quibus ultra tres menses dabatur, singulis mensibus dies unus pro certa aliqua occupatione, v.g. pro tonsione barbæ. *Garc. n. 248.*

10. Nonò, Concilium non derogasse in dultis ac privilegiis Apostolicis, quibus conceditur posse abesse ultra tres menses à servitio Ecclesiæ. *Garc. num. 259.* lex enim generaliter loquens non tollit privilegium particulare concessum super eo, de quo lex generalis loquitur. *Oldr. conf. 228. Felin. in c. 1. de rescrip. num. 10. Mandol. ad reg. 4. cancell. q. 7. nu. 5.* & alii apud *Garc. ibid.* Et ubi Concilium dictum vult privilegiis derogare, id exprimit *Garc. n. 260.* ut censuit S. Congregatio apud *Germon. de indulg. cardinal.* Nec obstat Bulla Pii IV. revocatoria privilegiorum in his, in quibus decretis Tridentini contrariantur, quæ habetur ad finem Concilii; quia cum dicta Bulla regulanda & intelligenda sit secundum ipsa decreta Concilii, & terminos illorum, & sic restringenda ad ea tantum, quæ per dicta decreta prohibita sunt cum derogatione privilegiorum. *Rodrig. qq. regul. tom. 1. q. 8. a. 6. Vivaldus in candelab. aureo. tit. de absolut. n. 40.* apud *Garc. nu. 262.* non extendit se nisi ad ea decreta, quæ dictam derogationem privilegiorum annexam habent. *Germon. loc. cit.* apud *Garc. n. 261.* referens sic censuisse S. Congregationem. Contra quæ si opponas S. Congregationem declarasse, ut videre est apud *Garc. n. 267.* Regulares vi suorum privilegiorum non posse à casibus Episcopo reservatis absolvere, & tamen ubi hac de re agitur, & id inhibetur in Trident. *sess. nimirum 14. c. 7. & Can. 11.* non adest revocatio privilegii, vi cuius id poterat regulares ante Trident. Ad hoc inquam, responderet *Garc. n. 301.* aliorum responsionibus rejectis, & aliquot assertionibus præmissis, prædicta privilegia ab illis absolventi non solum ante Tridentinum concessa, sed & post illud ante Gregor. XIII. sublata esse, non per Trident. sed per declarationem & decretum Gregorii XIII. Quòd si præterea opponas dictam Bullam Pii IV. juxta hanc explicationem fore superfluum. Responderet idem *Garc. n. 305.* id negando, cum facta fuerit ad hoc, ut omnia & singula privilegia in his, in quibus decretis Concilii illa revocantibus contrariantur.

eriantur, revocata censeantur, non obstante, quod sint concessa motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, seu etiam quorumcunque Principum intuitu, & ex quacunque honesta causa, & cujuscunque sint tenoris; ita ut videatur dicta Bulla emanasse ad corroborandam derogationem privilegiorum in decretis Concilii contentam, ut Rodriq. *loc. cit.* q. 8. a. 6.

11. Decimo censeat Garc. *num.* 344. Concilium non derogasse statutis, & consuetudinibus Ecclesiarum, quibus statuitur & conceditur beneficiatis, qui per quadraginta annos continuos beneficio pacifice concessio per se ipsos deservierunt, residendo & interessendo divinis, ut à dicta Ecclesia deinceps, quoad vixerint, ut emeriti abesse liceat, & tanquam presentes in choro habeantur tam ratione fructuum præbendarum, quam distributionum quotidianarum, referretque sic iisdem ferè verbis censuisse S. Congregationem & Gregor. XIII.

12. Denique observandum, non sufficere præsentiam & interessentiam chori per integros novem menses collectos ex punctaturis; ita ut qui novem partes punctaturarum ex duodecim habuisset, servitio novem mensium satisfecisset, sed dies ipsi residentie & servitii sive continui, sive interpolati integri esse, & computari debent ad complementum istorum novem mensium. Barb. *de can. c. 2. n. 12.* Garc. *n. 327.* apud Paxjard. *n. 77.* citantes S. Congregat. declarationem. Verùm hac omnia ubi dicta Concilii Trid. dispositio in rigore suo recepta est.

13. De cætero namque notandum, hanc constitutionem Tridentini in multis Ecclesiis, præsertim Germaniæ nostræ, quin & in aliquibus Hispaniæ, de quibus Garc. *num.* 330. non esse receptam, dum alicubi tantùm medio anno, alibi tribus tantùm mensibus Canonici residere coguntur, ad lucrandos fructus grossos, quin & in quibusdam Ecclesiis totius anni redditus dividuntur, qui uno solum die præsentibus sunt, & divinis intersunt. Laym. *l. 4. r. 2. c. 6.* Pirh. *loc. cit.* n. 6. Garc. *loc. cit.*

Quæstio 398. Quis Canonici, aliisque præfatis dare possit licentiam non residendi, seu discedendi ab Ecclesia, aut loco beneficii?

1. **R**espondeo primò, hanc facultatem non residendi, etiam ad longum tempus, aut in perpetuum dare posse Pontificem; cum enim is sit supremus legislator, & juri universali, & particulari canonico præsit, & specialiter in beneficiis Ecclesiasticis plenissimam potestatem habeat; possit etiam fundatorum dispositiones immutare, potest pro suo arbitratu obligationem personaliter residendi, ubi ea non nisi jure humano, nempe canonico universali (ut in præsentem materia contingit) vel speciali statuto, aut fundatoris ordinatione requiritur, omnino relaxare, etiam sine causa, saltem validè. Azor. *cit. l. 7. c. 5. q. 1.* Pirh. *loc. cit.* n. 42. etsi non soleat facile dare istiusmodi licentias absentie perpetuæ Gl. *in c. licet canon. de elect. in 6.*

2. Respondeo secundò: cum hodie Canonici obtinentesque dignitates, & portiones &c. habeant concessos sibi à concilio tres menses vacationis, non potest Ordinarius ultra id tempus dare eis licentiam absentie, nisi in casibus in jure exceptis. Garc. *p. 3. c. 2. n. 97.* Nec nisi ex dictis causis excusare potest canonicum à residentia in choro, ut videre est ex pluribus S. Congregat. declarationibus.

P. Leuren, Furti Benef. Tom. 1.

bus, quas recitat Garc. *eodem c. 2. num. 406.* & seq. & dum earum una dicitur: *Episcopus potest ob legitimam causam dare licentiam Canonici à sua Ecclesia servitio*: legitima causa dicitur, quæ est à lege approbata, & in jure expressa, ut Garc. *n. 408.* & dum in alia ad Episcopum Cauriensem dicitur: *Episcopus potest dare licentiam Canonici, ut ab eorum Canonicibus per quatuor menses abesse possint*: sciendum est, quod illa non sit declaratio universalis, sed gratia & facultas specialis facta Episcopo Cauriensi ex causis particularibus, nempe maximi carlaris istius urbis, ut ostendit Garc. *n. 411. & 412.* adeoque hinc malè intulerunt Zerol. & Zechus apud eundem, competere universaliter Episcopis facultatem dandi licentiam ad quatuor menses. Docet nihilominus etiam Paxjard. *lib. 10. tit. 40. num. 130.* quod etiam si causa non sit jure expressa, si tamen legitima & justa boni viri arbitrio censeatur, posse approbari per licentiam Superioris, imò sufficere justam causam, sine licentia, ubi vigeret consuetudo legitime præscripta abessendi ex justa causa sine licentia.

3. Respondeo tertio: multò minus Capitulum potest dare Canonici & præbendatis licentiam absentie, & eos habere pro presentibus ultra tempus à Concilio permissum, etiam ad breve tempus ex causa justa in jure non expressa, ne quidem per viam gratiæ, & nemine contradicente (ut tenuerunt Jo. Guttier, & Palatio) saltem seclusà consuetudine. Garc. *n. 404.* qui dicit hoc certum esse, cum notum sit, Capitulum non posse dispensare, & gratiam facere in lege Superioris, qualis est illa de residendo *in tit. de Cler. non resid.* & in Trident. *sess. 24. c. 12.* Unde nec valet statutum in contrarium, nisi à Pontifice in forma specifica, & ex certa scientia confirmatum. Garc. *n. 405.* Sed neque stante tali consuetudine, etiam ante & post Trident. semper observata Capitulum concedere potest talem licentiam Garc. *n. 417. & seq.* citans Rutilium Benzonium *in speculo Episcoporum de fuga. l. 1. disputat. 1. q. 7. ad finem dicentem*, Canonicos non posse eximere aliquem à servitio Ecclesiæ, & gratiam Canonico facere, ut non serviat & participet; quamcunque autem consuetudinem in contrarium ab usum esse, & corruptelam. Item Covarruviam *l. 3. variar. resolut. c. 13. sub n. 9.* cujus quoque gravissima in hanc rem verba recitat citato *n. 417.* qui etiam dum ait tales consuetudines ad ab usum pertinere, nisi detur ea licentia abeundi ex causis à jure communi, vel Ecclesiarum validis statutis expressis, aut saltem iis similibus, per tò *iis similibus* non intelligat causas in jure aut statutis validis non expressas, sed causas in jure aut statutis validis virtualiter comprehensas ex identitate rationis, ut Garc. *num. 418.* Et eo maxime consuetudo ista foret irrationabilis & corruptela, si restricta non esset ad licentias ex causis alias rationabilibus & justis, licet in jure non expressis; dum Capitula ea concedunt sæpe absque ullo delectu, & ex causis non solum non justis, sed & irrationabilibus & vanis; acceditque adhuc major irrationabilitas, & iniquitas consuetudini, dum non restringitur ad tempus breve. Garc. *n. 420. & 423.* citans desuper falsas sacre Congregat. declarationes. Neque in proposito sufficit occulta, quia hæc sæpe ficta est & simulata Ecclesiæ utilitas, sed requiritur evidens. Garc. *num. 421.* Unde jam sequitur non posse tales absentes in virtute talis à Capitulo obtentæ licentiæ facere fructus præbendæ suos, qui

N 2

alias